

Panelfrász

Ami örökzöld, az — a karcsonyán kívül — már alig-alig okoz örömet. Már ami az úgynevezett örökzöld témákat, póriasabban a „letragott csontnak” minősíthető ügyeket-bajokat illeti. Környezetszennyeződés és éhínség a harmadik világban, fegyverkezési hajszák és lakáshelyzet. Pontosabban lakásínség. S mindez, ami ebből következik. Például a lakótelepek, a panelhalmok ágbogai, örökzöld monotonitásában.

Ez utóbbi témát csak az unhatja, aki nem kerül semminemű kapcsolatba a jó tiz-tizenöt éve burjánzóan kezdett öt- és tizemeletesekkel. Ilyen ember pedig viszonylag kevés van, sőt, egyre kevesebb. Jó ez? A válasz legalábbis kétoldalú. Az elképesztő mértékű és hatóságos lakásínség, melynek oka — Magyarországon történelmi utolsó ötven-hatvan évében, történelmi vérvizitárok rengetegében kellene keresni, a hatvanas évek közepétől nagyarányú össztársadalmi akció következtében megoldódni kezdett. Úgy is mondhatnánk, „a megoldás útjára lépett”. Magyarán: megkezdődtek a szervezett, igen nagyarányú lakásépítések. Aligha akad, éppeszű magyar itthon és külföldön egyaránt, aki a pusztá ténnyek ne örült volna. Hogyne: hiszen legalább hozzákezdtek, legalább felcsillant a remény, sőt, később igen jól is haladt az ügy. Fűrdőszoba és angol végé lett ezek otthonában, akik azelőtt iszonyú proletár bérkaszárnnyakban vagy száz-százötven éves, félig romba dőlő földszintes házakakban laktak szülőikkel-gyerekkel, al-bérletben, társbérletben és egyéb, üdvöseknéppen nem mondható állapotok között. Ehelyett kényelem, komfort, tágasság, önállóság, emberhez méltó életkörülmények. Ilyen euforikus hurrahangulatban számíthat-e ugyan mindezek mellett az új lakások minősége, beosztása, a házak külleme, a lakótelep esztétikája? Nem a Tény maga a legfontosabb, a legesleglényesebb?

Dehogynem, vághatnánk rá jámboran. Csak éppen... az évek múltán és az élet-színvonal emelkedvén, a valamennyire is értelmes állampolgárt idegcsinálni kezdte a saját, olykor még ma is hallható kommentárszöveg: igen, persze, akadnak még problémák, de bezzeg ahhoz képest, ami volt, a ré-

gihez képest, bezzeg a múltban, az átkosban, bezzeg ma, bezzeg ahhoz képest... és elérkezett ama magas-tos pillanat is, midőn a jámbor polgár képletesen vagy valóságosan az asztalra csapott, mondván: de a nemjóját, hol vagyunk már ettől? Tegyük össze a két kezem azért, ami évtizedekkel a háború vége után, a szocializmusban — tán természetesen kellene, hogy legyen? „Bezzeg — képest.”

Gyanítom, ezt a szociális alaphangulatot ragadta meg jó érzékkel a tévében szombat délután bemutatott riportfilm, a *Méreték és emberek*. A forgatókönyvíró-szerkesztő Müller Magda és stábjá Budapest legnagyobb lakótelepének, a 65 ezer lakosú Újpalotának lakóit val-latta meg háromnegyed órán keresztül. Az itteni, több mint 15 ezer panellakásból nagyrészt korábbi albérlők és más, igen rossz körülmények között élő munkás- és többgyermekes családok élnek. S az itt lakók kétharmada — eltökélten, indokoltan és ugyan-csak elgondolkodtatón — mielőbb szeretne elkerülni a korábbi álmok földjéről. A lakótelepi elvagyódás — ne-

vezzük panelfrásznak — szintúgy a nagy örökzöldek egyike, a lakáshelyzet leg-dinamikusabban növekvő gyermeke, Szegeden Tarján, az Északi városrészt, Felső-város vagy az új Rókus lakóinak tíz- és tizezeiről is szóló riportfilm volt ez. Kérdés: jó riportfilm az ilyen? Mint műalkotás leg-alább olyan szokványos volt, mint maga a panelfrász a hetvenes-nyolcvanas évek magyar valóságában. Mint szociális töltetű produkció, megfelelt minden kritérium-nak: tipikus gondot felöl-szével ábrázolt. Az eredeti-ség erényével, sajnos, nem dicsekedhet. Önhibáján kí-vül. (Örökzöld lévén.)

Tipikus jelenségek tipikus hatásokat indukálnak. Konklúzió: az ország lakótelepein az ország lakótelepeinek leg-főbb gondjait-bajait tükröző riportfilmet szombat dé-lután három és négy között vajmi kevesen láthattak. Akinek nem muszáj, miért maradna ekkor is panel-frászból? A legnagyobb pa-radoxon: a műalkotás úgy éri el célját, hogy felmuta-tott igazságai szerint — nem nézik.

D. L.

Arcok és szobrok

A képzőművészeti témájú tévéfilmek készítői gyakran engednek a csabításnak. Sokszor jellemzője az ilyen alkotásoknak a tudálékoskodás, bennfenteskedés, intim-táskodás, művészkedés. A múlt héten szerdán a *Műteremben* című sorozat leg-frissebb adásában mindezeknek cáfolatát láthattuk. Külön örömről, hogy ebben a műsorban a Szegeden élő szobrászházaspár, *Tóth Valéria és Kligl Sándor* látta vendégül műtermében a tévé forgatócsoportját. *D. Feher Zsuzsa* művészettörté-nesznek, a műsor szerkesztő-riporterének vezetésével.

Mivel lehattunk gazdagab-bak mi, nézők? Két szim-patikus fiatal művészt ismerhattunk meg, akik természetesen egyszerűséggel és őszintén beszéltek életük alakulásáról, a pályájukat meghatározó impulzusokról. Két ellentétes temperamen-tumú és alapállású művész — akik társak a magánélet-ben — szövetségének lehet-tünk tanúi. *Tóth Valéria* ér-zelmeit igyekszik szoborrá formálni, s ezek az érzel-

mek az emberi test szépsé-gében, a drapériák hólágy, hol drámai hullámzásában fogalmazódnak meg. A szépséget keresi, s bevallottan vállalja is ezt a mai művé-szetben igencsak száműzött kibetételt. Kligl Sándor arról is szólt, hogy „mer nem tetszeni”. Véleménye szerint egy szoborhoz ötlet is kell, de legyen bármilyen jó az ötlet, az önmagában még nem műalkotás. Igaznak kell elfogadnunk azt az állítást, hogyha most nem is tetszik egy-egy alkotása, a szobor tartós és időt álló anyagból készül...

A tévéfilm erénye, hogy *arcokkal és szobrokkal*, tehát a televízió legsajátosabb lehetőségeivel élt. Minden mondatot, véleményt és ké-telyt művek igazoltak. Így aztán azok számára is él-vezhető, tartalmas, őszinte és tiszta volt ez a kettős portré, akik nem bennfen-tések a művészetek világá-ban. Meggyőződéses, hogy az ilyen televíziós progra-mok segíthetnek megértetni és megszerettetni a képző-művészetet.

T. L.

Rendes körülmények kö-zött azért beszél az ember, mert el akar valamit mondani. Rendes körülmények között azt is tudja, akkor érdemes beszélnie, ha meg is hallgatják. Szép nyelvünk időtlen idők óta pontosan meg tud külön-böztetni egymástól elváló dolgokat. Ha azt mondom, sokan hallgatnak, azt jelen-ti, sokan voltak, és senki nem szólt semmit. Ha ellen-ben elmondhatom, hogy a sok közül néhányan meg-hallgattak, este már nyugod-tan hajtom álomra a fejemet.

Fogynak ugyan értelmetlen értekezleteink, de akad még így is bőven. Az eredeti szándékot tekintve szinte mindre szükség lenne, de ez a szándék úgy eltérül néha, hogy kitalálója se ismer-ne rá. Azt hiszem, azért, mert az értekezletek zöme nem értekezlet. Akik egymással értekeznek, azok gondolato-kat cserélnék. A hallgatás ide-keves, sőt a meghallgatás is. Jönnek az érvek az egyik oldalról, megemésztem, és szellemi képességeim sz-e rint válaszolok rájuk, vagy ellenérveket indítok el. Az emberi agyának csillogó tel-jesítménye lenne az érteke-zéses értekezlet, mindig saj-nálom, ha nem az lesz belő-le.

A divattörténet nagyokat nevet azon a koron, amikor a gyerekek ugyanúgy öl-töztették, mint a fölntötteket. Kicsi fölntött lett a gyerek, noha ez a gondolat eleve abszurd. Mindig ez jut eszembe, amikor látom, hogy a kis értekezleteket nagy ünnepségek ruhájába öltö-ztetik.

Beszélgetésre hívtak a mi-nap néhány újságit. Hat-tagú elnökség vonult föl, és a hallgatók is hátra lehe-ttek. Voltam már olyanon is, kezletre, akkora vitákat ahol az elnökségben voltak többen, itt még nem borult föl a számok-egyensúlya. A beszélgetés „rövid”, de ki-adós tájékoztatóval kezdő-dött, mert így szokás. A hat-tagú elnökség például el-mondta nekünk, hogy alap-jában véve jól dolgoztunk az elmúlt évben, de azt sem kendőzhetjük el, hogy nehé-zéseink is voltak. Nem kell

kiverj a hátunkat a salétrom.

Szín

talán mondanom, hogy senki nem ugrált örömben, mert a tájékoztató annyit sem mondott, amit érdemes lett volna kis füzetbe fölírni. Ha azt az elnökségi asztalt félrelohartuk volna, ha a fölnti hat ember netán ösz-szekeveredett volna az al-bóbbakkal, lehetett volna belőle izgalmas beszélgetés. A kicsi gyerek a nagy ru-hában moccanni se tudott. Be kellene látnunk, nem pódiummúfaj a beszélgetés. Ritkán látjuk be.

Egy másik értekezlet ki-mondhatatlan nagy örömmel szolgált. Úgy indult, mint sokezer társa. Bevonult az elnökség itt is, fölült a do-bogóra, és egy valaki szívé-nek teljes melegevel üdvö-zölte a jelenlévőket. Beje-len-tette, hogy „országos szintű” szakembert hívtak „le”, hogy — idézem — *Ön-eket tájékoztassa*. Furcsán adta ki magát az önzés, mert az volt benne, hogy csak az alul ülőknek szól, csak őket tájékoztatja a mi-nisztériumi főosztályvezető, hiszen a fölnt ülők mindezt természetesen tudják. Az is lehet, hogy születésüktől fog-va tudják. Félre ne érte senki: nem én érzetem így, hanem mindenki, hiszen a megnyitó-becsukó ember igen plasztikusan hangsúlyozott.

Ezt a főosztályvezetőt húsz éve ismerem. Kicsi ember-ként indult, és mindig föl-jebb lépett. Belém állt az ördög, azonnal arra hegyez-tem a fülemet, mit változott időközben. Megtanult-e föl-lülről beszélni, mert azelőtt nem tudott. Ha akkor jöt-tünk össze valamilyen érte-kezletre, akkora vitákat csaptunk, hogy rengett tőle a ház. Vette a lapot mindig, és fél mozdulattal se érez-tette, hogy a magas minisz-terium embere. Okos volt, és mindig szerény. Na, Sándor, lássuk a medvét!

Föláll a köszöntő után, nagy márék papíros van ná-la. Végünk van! Ha csak felét fölolvassa, akkor is kiverj a hátunkat a salétrom.

Csoda történt. Meghajtotta a fejét, és otthagya az el-nökséget. Lejött a dobogó-ról, „nekitámaszkodott a ra-diátornak, és elkezdte mon-dani a magaét. Avval kezd-te, hogy ő régóta a minisz-teriumban van, ennélfogva igen sok dolog lehet, amit ő nem lát, vagy nem jól lát. Arra kért bennünket, adjuk föl a szokást és be-szélgessünk. Akármikor akár-ki beleszóllhat. Oriási fikka veten benne. (A szokáshoz mérten volt oriási.) A sok meghívott hallgató elkezdett átalakulni meghallgatóvá és megbeszélővé. Elharangozták a delet, még mindig ott vol-tunk. És az elnökség is ott volt. Orizta a márkás üve-geket.

Robotértekezleteink soka-ságában szép szint kevert, valóságos eszmecsere. Azt sem lehet mondani, hogy letett szándékáról, mert va-lóban tájékoztatót bennün-kezt mindenről, ami a mi-nisztériumi nagy konyhában fő: ezt tervezzük, ezt bevezé-tik, azt pedig visszavonják. Rosszul mondom, ez nem tájékoztató volt, hanem be-avatás. A sok papírost csak azért hozta, hogy kéznél le-gyen, ha valaki olyasmit kérdez, amit fejből nem tud-ná pontosan. Hogy jobban be tudjon avatni bennünket.

Szellemi frissességét megőrizve végig eb-ren tartotta kész-ségét, hogy akármikor elhall-gat és meghallgat. Az elnök-ség néha feszeltett egy ki-csit, szeretete volna mondani, tartsuk be a parlamentariz-mus szabályait, de nem te-hette, mert egy főosztályve-zetőt a meghallgatásban sem illik zavarni. Ez a délelőtti értekezletnek indult, és az is maradt. Jó gondolatok vá-sára lett.

Még egy csoda történt. A zárószóvegből, amikor min-denkinék mindent meg szo-koott köszönni az elnök, el-maradt az *Önök* szócska, elismerve, hogy sok olyat hallott ő is, amiről eddig talán fogalma sem volt. Olyasmit mondott, hogy szí-nes, gazdag eszmecsere volt.

Van cserélni valónk bő-ven.

Horváth Dezső

A mezőgazdaságnak

Gépjavitó és szervizműhelyek

A mezőgazdaság gépesíté-sének dinamikus fejlődésé-vel megnövekedett géppark összetétele is jelentősen válto-zott. Előtérbe kerültek a különböző munkafolyamatok komplex gépesítésének be-rendezései, a korábbinál na-gyobb teljesítményű, ám a karbantartásra is igénye-sebb gépek. Hatékonyabb ki-használásuk indokolja, hogy lépést tartsanak a fejlődés-sel a tervszerű hibamegölö-zés karbantartás és a javítás feltételét is. Ezt célozza az EVM és a MEM közös pá-lyázata, amelyet más szer-vezetekkel együtt most hir-dettek meg korszerű mező-gazdasági gépjavitó-és ser-vizműhelyek tervezésére.

A tervezők feladata, hogy a 3000—5000, illetve az 5000 —10 000 hektáros termőterü-létű mezőgazdasági nagy-üzemek részére alakítsanak ki olyan gépjavitó, karban-tartó- és szervizműhely-tele-pet, amely lehetőséget nyújt a további fokozatos fejlesz-tésre, bővítésre is. Az az el-képzelés, hogy a pályázók javaslatait alapján új típus-terveket dolgoznak ki, és

korszerűsítik a meglévő ter-veket, létesítményeket is. Ennélfogva az is követel-mény, hogy a hatékony rendszerszemléletű elvek szerint hangolják össze a szerkezeti elemek tervezését is.

A pályázati kiírást átve-hetik az érdeklődők az Építé-sügyi és Városfejlesztési Minisztériumban; a kész terveket legkésőbb április 20-ig kell beküldeni. A leg-jobb alkotások díjazására és megvásárlására 500 ezer forintot szánnak. A bíráló bizottság legkésőbb május végéig hirdeti ki a pályá-zat eredményét.

Együttműködés

Együttműködési megállá-podást kötött az Agrober és a Vízügyi Tervező Vállalat szellemi erőforrásaik közös hasznosítására, a hazai és a külföldi vizgazdálkodási, mezőgazdasági tervek elkészí-tésére, s a kivitelezési mun-tákra.

Új édességek

Új édességek gyártását kezdték meg a Győri Keksz-és Ostyagyárban. A Rondó einevezésű, földi mogyoró töltettel készült teasüte-ményt a Somogy megyei Sütőipari Vállalat marcali üzemével közösen hozzák forgalomba Győrről, marcali környékén és a Balaton mentén. Az új termékből még az idén 160 tonnát gyártanak.

A győri gyárban két új-fajta cukorka, a töltött mézcukor és a Szivárvány elnevezésű selyemcukor gyártását is elkezdtek.

Magánérőből

Szokások kérge lep be, írta Vinokurov egyik híres versében. A rádió hajnali, *Jó reggelt* című műsora az elmúlt évek során gondoskodott arról, hogy mindez a gyakorlatban is megvalósuljon. Szinte úgy, mint abban a sokat emlegetett filmben: Ha kedd, akkor Belgium; ha fél nyolc, akkor reggeli párbeszéd, ha háromnegyed hét, akkor publicisztika három percben, mert éppen szót kért valaki. Sokszor még akkor is, ha érdemi mondanivalója vajmi kevés volt.

Megújulni látszik ez az eddig is kitűnő műsor. Előbbi gonoszok-dó megjegy-zéseinket akár el is felejt-hetik az olvasók. Ilyenfajta vállalkozás ugyan is — egy év alatt 300 izgalmas téma — alighanem nincs is. Nem oly régen egy interjúban Schél Gyula jelentette be, hogy megújítják a reggeli műsorstruktúráját. (Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó.) Az ígérést megtartotta a Krónika-rovat. Leg-utóbb például maga a rovat-vezető, Mester Ákos bizo-

nyította be, hogy hajdani kitűnő műsorainál is tud jobbat szerkeszteni. Az per-se már gondolkodásra kész-tet, hogy vajon csak miért ő? A vidéki tudósítók csak a rovatvezető műsoraiban tudnak ilyen látványosan villogni?

En persze úgy vagyok, mint a latinok: *dum spiro, spero*...

A héten egy másik műsort is kénytelen voltam a szo-kásosnál nagyobb türelem-mel hallgatni. Tudom ugyanis, hogy kies hazánk-ban lakni a fiatalok néhány rétegének ennyit jelent: luxus. A fiatalok egy másik rétegének ennyit jelent: nem hiszem, hogy valaha meg-szabadulok az egyébként csodálatos emberi tulajdon-ságokkal rendelkező, bár velem szemben kicsit háklis főbélőmtől...

Az egyetlen megoldásnak sok fiatal számára az lát-szik, hogy magánérőből épít-kezzenek. Ince Zsuzsa most futó sorozatában ennek le-hetőségeit járja körül. Vi-gaszt ugyan sokat nem tud nyújtani. Az építkezés a

növekvő árak, és ahogy mondani szokás, a kapaci-táshiány miatt igen nehéz üggye a mai Magyarországon. Az információ viszont igen nagy érték. Egyesek szerint egy-egy jó hír vagy egy-egy eligazító adat adott esetben még az aranynál is érteke-sebb lehet. Erre jött rá a riportter, ennek jegyében járja körül a témát, visz körül érdeklődő hallgatókat egy olyan labirintusban, amely-ből talán még Ariadne fona-lával is nehéz volna kikee-meregni. Hozzá tesszem, eb-be a labirintusba még be-jutni sem igazán könnyű. Montecuccoli három felté-telre is szűkségtettük, a pénz, továbbá a pénz, és valamint a még több pénz.

Örvendetesen nő a rádió-ban a szolgáltatások aránya. Még örvendetesebb, hogy az ilyenfajta orientáló műsoro-ké is. Amennyiben ilyen pontosan, ilyen korrekt mó-don tájálják ezeket az infor-mációkat, ahogyan Ince Zsuzsa teszi, akkor az ered-mény sem maradhat el.

Petri Ferenc

Dosztojevskij-konferencia

A nyolcadik alkalommal megrendezett debreceni rusz-szisztikai napok keretében háromnapos tudományos Dosz-tojevskij-konferencia kezdődött hétfőn a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Az angol és német nyelven elhangzó 30 előadás a magyar orszíró munkásságának jelentőségét és világirodalmi hatását méltatja.